

Posudek vedoucího práce

Fenomén „čepenia na mieru“. Rekontextualizácia a komodifikácia folklórnej tradície na príklade súčasného východného Slovenska

Autor práce: Bc. Michaela Dvoekonko

Typ práce: Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Petr Janeček, Ph.D.

Podařená diplomová práce Bc. Michaely Dvoekonko se zabývá aktuálním fenoménem souvisejícím se celospolečenskými nativistickými tendencemi, které v posledních cca pěti až deseti letech reagují na zesílené globalizační tlaky a neoliberální politiky v celé řadě sfér každodenního života (nejen) ve střední a východní Evropě. Tímto fenoménem je čím dál rozšířenější praktika „čepení na míru“, tj. zakomponování teatralizované a komodifikované verze „tradičního“ svatebního zvyku/obřadu do současné slovenské svatby. V širším kontextu je tento „obrat k lokálnímu/tradičnímu“ v posledních letech viditelný například nejen na stále vzrůstajícím počtu a snižujícím se věku návštěvníků středo- a východoevropských folklorních festivalů, ale i stále intenzivnější spolkové činnosti související s různě chápaným „nemateriálním kulturním dědictvím“; v nejširším kontextu pak nativistické tendence souvisejí například s vernakulární identitární odezvou na tzv. evropskou migrační krizi a obavy z islamizace (jako je například zakládání nejrůznějších domobran, politických stran a hnutí, apod.). V tomto smyslu představuje „čepení na míru“ podobný fenomén, jak ostatně konstatuje i úvod práce, jako srbský *turbofolk*, bulharská *čalga* či anglický *folk horror*; na rozdíl od výše zmíněných fenoménů je ale „čepení na míru“ spjaté se svými historickými podobami menším časovým odstupem a snad i užšími kulturními vazbami.

Diplomová práce Bc. Michaly Dvoekonko tematicky, základním badatelským tázáním i svým terénem částečně navazuje na autorčinu výjimečnou bakalářskou práci *Konštruovanie tradícií prostredníctvom folklórnych súborov. Rusínská svadba*, obhájenou na Ústavu etnologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v roce 2015 (jejíž výsledky autorka poté prezentovala v odborné studii publikované ve fakultním periodiku *Studia ethnologica pragensia* 1/2017). Na rozdíl od mnoha jiných takto vzájemně navazujících absolventských prací jde ale o do podstatné míry zcela nový a samostatně stojící badatelský projekt; tuto skutečnost lze doložit nejen pomocí kvalitativních, ale i kvantitativních ukazatelů (související Protokol o vyhodnocení podobnosti závěrečné práce ze dne 8. 1. 2018 v systému nenalezl žádný podobný dokument, což pokládám v tomto kontextu za výjimečné).

Autorka se v práci zaměřuje na současnou kulturní pozici revitalizovaného a rekontextualizovaného čepení nevěsty, které se v posledních letech stále častěji stává symbolickým „vyvrcholením“ svatebního obřadu na mnoha svatbách východního Slovenska. Iniciativa pro

zakomponování tohoto „tradičního“ prvku vychází většinou ze strany samotných nevěst, pro které je „čepení na míru“, jak ukazuje práce, jednak originálním, prestižním komponentem svatby, jednak stále častěji – díky jeho stoupající popularitě – něčím, bez čeho se moderní východoslovenská svatba již pomalu neobejde (což ukazuje jeho nabídka v portfoliech komerčních svatebních agentur). Této poptávce vychází vstřícně druhý typ aktérů „čepení na míru“, které autorka ve své práci zkoumá – profesionální a poloprofesionální uskupení, (zatím) většinou spjatá s folklorními soubory, pro které tato činnost představuje jak vítaný zdroj (při)výdělku, tak někdy i možnost podílet se na „udržování“ a „šíření“ folklorní tradice. Na širokém poli mezi těmi dvěma typy aktérů (tedy nevěstami/budoucími nevěstami a organizátory „čepení na míru“, doplněné o ilustrační příklad pracovníka svatební agentury) rozehrává autorka svoji analytickou a interpretační hru, zaměřenou (mimo jiné) na to, jakým způsobem fenomén „čepení na míru“ komunikuje s jeho historickými, „tradičními“ předobrazy, a jak se proměnily jeho estetické a mimoestetické funkce a kulturní významy.

Práci považuji za velice zdařilou – jediná snad marginální výtku by mohla směřovat k určitému nevyužití možnosti interpretace širších společenských příčin úspěchu tohoto „revitalizačního“ fenoménu; jistě není náhoda, že se stává tak oblíbeným právě na východním Slovensku cca po roce 2008; to by bylo ale spíše téma pro práci disertační na úrovni doktorského stupně studia (které bych autorce práce vzhledem k její vysoké odborné úrovni rád doporučil). Výraznější výtky se tak mohou týkat spíše formální stránky práce, které zřejmě odrážejí komplikace spojené s její finalizací – například jejího relativně omezeného rozsahu, a dalších (spíše technických) marginálií; ani ty však podle mého mínění nesnižují celkovou kvalitu práce. Oceňuji naopak – mimo jiné – autorčinu kritickou diskusi s konceptem *folklorismu* v teoretické části práce (včetně jejího zjištění, že striktní oddělování „folkloru“ a „folklorismu“ je při etnografii, respektive pohybu v terénu dnes značně problematické – a bylo tomu tak zřejmě i v minulosti), explicitní vyjasnění vlastní aktérské pozice v metodologické části práce, a především důkladný rozbor současných podob „čepení na míru“ a jeho kulturních významů (především dialektické rovnováhy mezi postmoderním a moderním vztahem k „lidové tradici“ u jednotlivých aktérů, vyjádřenou touhou po exkluzivitě a individuální expresi (nejen) ze strany nevěst na straně jedné a touhou po autenticitě a přihlášení se k na folkloru založené identitě ze strany (nejen) organizátorů této festivity).

Vzhledem k této vysoké teoretické, metodologické a celkové obsahové kvalitě doporučuji práci Bc. Michaely Dvoekonko k obhajobě s navrhovaným hodnocením výborně.

PhDr. Petr Janeček, Ph.D.

24. 1. 2018